

Terveydenedistämistäktiivisuus kuntajohdossa – aineiston laadun ja luotettavuuden arviointi

Päälöydökset

- Muutettavia tietoja oli yhteensä 23 ja kaikki korjattavat 23 tietoa olivat eri kunnista.
- Systemaattinen tarkistus kattoi yhteensä 420 tietoa.
- Luotettavuuden kannalta oli olennaista, että virheellisten tietojen toimittaminen ei ollut systemaattista.
- Tiedonkeruu on varsin luotettava.
- Aineiston laadun ja luotettavuuden arviointi on tarpeellista myös jatkossa.

Johdanto

Vuoden 2019 tiedonkeruussa kunnan johdolle väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä tiedot toimitti 273 kuntaa, kattavuus 93 %. Nämä kunnat kattavat 97,4 prosenttia koko maan asukasluvusta. Kahdessa kunnassa kolmesta (64 %) tiedot kokosi kunnanjohtaja yhdessä kunnan johtoryhmän kanssa. Johtoryhmien yhteistyö tietojen toimittamisessa oli yleistynyt edellisiin tiedonkeruuvuosiin nähden (vuonna 2017: 52 %; vuonna 2015: 32 % ja vuonna 2013: 17 %). Kunnista 72 prosenttia ilmoitti lisäksi käsitelleensä tiedonkeruulomaketta kunnan johtoryhmässä. Vajaassa kolmanneksessa (28 %) kunnista hyvinvointikoordinaattori oli osallistunut tietojen toimittamiseen.

Tässä julkaisussa tarkastellaan vuoden 2019 kuntajohdon tiedonkeruun aineiston laadun ja luotettavuuden arviointia. Ensimmäisen kerran laadun ja luotettavuuden arviointi kuntajohdon aineistolle toteutettiin vuonna 2017 (THL 2017). Tilaston laatuselosteessa (THL 2019) arvioidaan tilaston luotettavuutta ja sopivuutta eri käyttötarkoituksiin laajemmin.

Vuonna 2019 aineiston laadun ja luotettavuuden arvioimiseksi tarkistettiin ja käytiin systemaattisesti läpi neljän kysymyksen tiedot. Tarkistukseen valitut tietosisällöt olivat kolmesta eri ulottuvuudesta: sitoutuminen, johtaminen ja osallisuus. Tarkistettavien tietojen valinnassa otettiin huomioon HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit, arvioinnin kannalta sisällöllisesti merkittävät teemat sekä tietojen todennettavuus.

Valittujen kysymysten kyllä-tiedot tarkistettiin käymällä läpi verkkosivuilta löytyviä asiakirjoja. Jos tarvittavaa asiakirjaa ei löydetty, pyydettiin kuntaa sähköpostitse toimittamaan puuttuva asiakirja. Kunnille, joiden tietoja ei pystytty lisätietopyynnöstä huolimatta todentamaan, lähetettiin auditointiviesti. Viestissä kerrottiin laadun ja luotettavuuden arvioinnista ja ehdotettiin kunnan antaman vastauksen muuttamista. Kuntia kehoitettiin vastaamaan viestiin, mikäli tulkinta tietojen muuttamistarpeesta olisi kunnan näkökulmasta virheellinen. Tarkistettujen tietojen puutteellisuus ei ollut systemaattista, sillä suurimmalta osalta kunnista pyydettiin lisäselvitystä vain yhteen tietoon.

Tulokset

Paikallinen turvallisuussuunnitelma

Ensimmäinen tarkistettava tieto koski kuntien paikallisia turvallisuussuunnitelmia. Tiedonkeruussa kunnilta oli kysytty, onko kunnassa laadittu paikallinen turvallisuussuunnitelma (kysymys 5). Yhteensä tarkistettiin 191 tietoa. 31 kunnalle lähetettiin lisätietopyyntö, koska turvallisuussuunnitelmaa ei löydetty verkosta. Pyydettyjen lisätietojen jälkeen 176 tietoa pystyttiin todentamaan. Viisi kuntaa ilmoitti, ettei heiltä löydy paikallista turvallisuussuunnitelmaa, jolloin sovittiin tietojen muuttamisesta. Lisätietopyyntöjen jälkeen lähetettiin 10 auditointiviestiä kuntiin, joiden tietoa ei ollut pystytty vielä todentamaan. Auditointiviesteillä saatujen tietojen perusteella todennettiin vielä kaksi tietoa. Korjattavia tietoja kysymyksen viisi osalta oli yhteensä 13.

Kirjoittajat

Niina Pekkanen
Harjoittelija, TtK, THL

Pia Hakamäki
Erikoissuunnittelija, THL

Timo Ståhl
Johtava asiantuntija, THL

Näin tutkimus tehtiin

Vuonna 2019 toteutettiin tiedonkeruu kunnan johdolle väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Tiedonkeruun aineistolle tehtiin laadun ja luotettavuuden arviointi, jossa tarkistettiin systemaattisesti kuntien toimittamia tietoja.

Kuntia pyydettiin toimittamaan lisätietoa, mikäli tiedon tarkistamiseen tarvittavaa asiakirjaa ei löydetty verkkosivuilta.

Yhteensä tarkistettiin 420 tietoa.

Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumisen arviointi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa

Toinen tarkistettava tieto koski tarkastuslautakuntien arviointikertomuksia. Kunnilta oli kysytty, onko tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioitu tämän valtuustokauden aikana kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista (kysymys 10). Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksia tarkistettiin yhteensä 109. Lisätietopyyntöjä lähetettiin 24 kuntaan, jotka kaikki toimittivat arviointikertomuksen. Terveys- ja hyvinvointitavoitteiden toteutumista oli jollakin tapaa arvioitu kaikissa tarkastetuissa arviointikertomuksissa, joten kaikki vastaukset kysymyksen 10 osalta pystyttiin todentamaan.

Kirjallinen toimintaohje vaikutusten ennakoarvioinnista

Kolmas tarkistettava tieto koski kirjallisia toimintaohjeita vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttamisesta. Kunnilta oli kysytty, onko heillä kirjallinen toimintaohje vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttamisesta (kysymys 17). Tarkistettavia vastauksia oli yhteensä 46. Lisätietopyyntöjä lähetettiin 31 kuntaan. Saatujen lisätietojen jälkeen 35 vastausta oli pystytty todentamaan. Yksi kunta ilmoitti, ettei heiltä löydy kyseistä ohjetta, joten kunnan tietoja päätettiin muuttaa. Auditointiviestejä lähetettiin 10 ja niiden jälkeen todennettiin vielä kolme tietoa. Kysymyksen 17 osalta korjattavia tietoja oli yhteensä kahdeksan.

Osallisuusohjelma

Neljäs tarkistettava tieto koski osallisuusohjelmia. Kunnilta oli kysytty, onko heillä voimassa oleva osallisuusohjelma (kysymys 35). Tarkistettavia vastauksia oli yhteensä 74. Osallisuusohjelmien osalta pystyttiin kahta lukuun ottamatta todentamaan kaikki tiedot. Yhdeltä kunnalta saatiin lisätieto, että heillä ei ole erillistä osallisuusohjelmaa, joten tietoja päätettiin muuttaa. Toinen kunta oli kertonut lomakkeen täyttämisen yhteydessä annetussa palautteessa, että osallisuusohjelma on heillä valmisteilla. Kunnalle lähetettiin audiotointiviesti ja sovittiin vastauksen muuttamisesta. Korjattavia tietoja oli yhteensä kaksi kysymyksen 35 osalta.

Taulukko 1. Vuoden 2019 kuntajohdon tiedonkeruun aineiston laadun ja luotettavuuden arviointiyhteenveto.

	Toimitetut tiedot	Kunta ilmoitti tehneensä/ laatineensa kysytty asian	Todennetut tiedot	Korjattavat tiedot
Kysymys 5	272	191	178	13
Kysymys 10	271	109	109	0
Kysymys 17	273	46	38	8
Kysymys 35	271	74	72	2

Kirjallisuutta

[Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa – TEA 2019. THL. Tilastoraportti 38/2019.](#)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa – TEA 2017. THL. Tilastoraportti 38/2017.

Tiedonkeruun materiaalit. www.teaviisari.fi/kuntajohto

TEAvisari. www.teaviisari.fi

Yhteenveto ja johtopäätökset

Vuoden 2019 kuntajohdon tiedonkeruun aineiston laadun ja luotettavuuden arvioinnissa tarkistettiin yhteensä 420 tietoa ja muutettavaksi tuli 23 tietoa. Korjattavaa oli yhteensä 23 kunnan tiedoissa. Yksikään kunta ei siis toimittanut enempää kuin yhden virheellisen tiedon. Luotettavuuden kannalta oli oleellista, että virheellisten tietojen toimittaminen ei ollut systemaattista.

Tietojen muuttamiseen oli seuraavia syitä: asiakirjaa ei löytynyt kunnalta tai se oli valmisteluvaiheessa, käsitteitä oli tulkittu virheellisesti tai kunta ei vastannut auditointiviestiin. Virheellinen tulkinta tarkoitti esimerkiksi sitä, että paikallinen turvallisuussuunnitelma oli sekoitettu lakisääteiseen valmiussuunnitelmaan.

Yhteenvetona voidaan todeta aineiston olevan varsin luotettava. Aineiston laadun ja luotettavuuden arviointi tuotti hyödyllistä tietoa ja on tarpeellista myös tulevien tiedonkeruiden yhteydessä tietosisältöjen yksiselitteisyyden ja luotettavuuden varmistamiseksi.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000

ISBN 978-952-343-444-8 (verkko)
ISSN 2323-5179

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-444-8>

www.thl.fi

Tämän julkaisun viite Pekkanen N,
Hakamäki P, Ståhl T.
Terveystiedon edistäminen kuntajohdossa – aineiston laadun ja luotettavuuden arviointi.
Tutkimuksesta tiiviisti 53, 2019.
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos,
Helsinki.